

28-ik szám. Julius 9. 1868.

# HAZÁNK

S A

# KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti  
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:  
**SZOKOLY VIKTOR.**

KIADÓ:  
**EMICH GUSZTÁV.**

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

### Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre . . . . .	6 frt — kr.
félévre . . . . .	3 frt — „
negyedévre . . . . .	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja : 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)  
a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes  
levelekben intézendők.

PEST, 1868.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV  
H. AKAD. NYOMDÁSZNÁL

## TARTALOM.

Cikkek: „A Balaton vidéke.“ — *Bosóth D.-től.* — „A közel múltból.“ Költemény. *Nyilas Samutól.* — „Vérboszú.“ (Történelmi vázlat). *Deák Farkastól.* (Folyt.) — „A cholera-ragály gombanövény.“ *Balogh Kádmán* orvostanártól. — „A szomorú napokból.“ (Egy honvédtiszt jegyzetei a Világos utáni napokból.) *Pataky Antaltól.* (Folytatás.) — „A jeges

medve.“ — „Egy hét története.“ *Vadnai Károly-tól.* — „Vegyes közlemények.“ — „Ujdonságok.“  
Képek: Kilátás Fenékből Badacsony felé. (*Bosóth D. rajza.* A „Balaton vidéke“ c. cikkhez.) — Szigliget. (A „Balaton vidéke“ című cikkhez.) — Darázsok által megtámadott egerek. (*Méry M. rajza.*) — Hágár és Izmael a pusztában. (Doré G. illusztrált bibliájából. — Jeges medvék.)

## Ujdonságok.

\* (A képviselőház szünetelése), mint hírlik, e hó 25-ikén kezdődik és szeptember elejéig tart. — A július 4-iki ülésben az elnök bemutatta a szerb ideiglenes kormány válaszát a magyar országgyűlés részvétnyilatkozatára, melyet Mihály fejedelem szerencsétlen halála folytán tett. A válasz alá Petrincovics van írva, s az ideiglenes kormány nevében forró hálát mond a magyar nemzet képviselő-testületének részvéteért, „azon részvéteért, — úgy mond, — melyben az egész szerb nemzet azon rokonszenven és baráti jóindulat ujjabb bizonyítékát látja, mely őt a vitéz magyar nemzethez fűzi.“ E választ ki fogják nyomtatni s a képviselők közt kiosztani.

\* (A horvát küldöttekkel való kiegyezést) befejezettek mondják. Meg van oldva a pézskérdés is, mely az utósó akadályt képezte. Mondják, hogy magyarok és horvátok kölcsönösen meg lehetnek elégedve; mások szerint azonban: e kiegyezés Magyarországnak elég sok pénzébe kerül.

\* (Az *Emich-nyomdát*) egy társulat 670.000 forintért megvette az ott megjelenő lapok kiadói jogával együtt. A „Hazánk s a Külföld“, valamint a „Heti Posta“ is a jövő októbertől (midőn a társulat az egész üzletet átveszi) e nagy alapítókével rendelkező társaság kiadásában jelenik meg. A társulat nagyszerű nyomdát fog berendezni, papírgyárral, betűöntődével, streetypiaival, könyomdával, fametszőintézzel stb. Ugyane társulat megvette a bécsi államnyomda készleteit is, s megvenni óhajta Heckenast nyomdáját is, hogy oly nagyszerű nyomdát állítson Pesten, mely ritkani fogja párját. A nyomda cége „Atheneum“ lesz, jelölt, hogy az irodalom érdekét szem előtt fogja tartani. Van egy más társulat is, mely szintén több nyomdát akar megvenni s egy más nagy nyomdát létesíteni.

\* (Gyászjelentést kaptunk Kolozsvárról), mely Csernátoni Cseh Péter özvegye, szül. Némethi Mária asszony m. hó 28-ikán, 64 éves korában történt haláláról értesít. Csernátoni Lajos ismert publicistánk forrón szeretett édes anyját veszté el e derék, mindenkitől tisztelt hölgyben, ki alig láthatá viszont fiát 18 évi száműzetés után, s már a halál elragadta karjai közül!

\* (A belgrádi merénylet miatt Pesten is történt elfogatás.) Elfogták Stankovich Fülöpöt, kire a fejedelemgyilkos Radovanovits Pál tett terhelt vallomást. Az elfogatásra a belügyminiszterium adott rendelkezést a városi kapitányságnak, s Stankovicot éjjel lepték meg szállásán. A kutatás al-

kalmával handzsárt és fehér csontagyú pisztolyt letek nála, minőt a belgrádi összeskűvőknél is többet találtak. Stankovics itt Pesten van fogva. Körülbelül 10 év óta lakik Pesten és sertéskereskedő. Pár év előtt Szerbiában polgárjogot kért, mire azért volt szüksége, mert a belgrádi vágószekeket tartotta bérben. Hir szerint Radovanovits Pállal személyes ellenségeskedésben élt s évek óta pört folytattak. Sokan azt hiszik tehát, hogy Radovanovits boszúból keverte a komplótba Stankovicot. — Miletics, Ujvidéki polgármester és magyar országgyűlési képviselő, minden ujjabb hírek szerint kompromittálva van a belgrádi események által. — A szerb kormány a magyar kormánytól Karagyorgyevits titkárát: Trifkovitsot kiadatni kéri.

\* (A Moldvában levő csángó magyarok érdekében) a Sz.-László társulat megbízottakat küld, hogy sorsukról jelentést tegyenek. Gr. Andrassy Gyula megígérte támogatását, hogy e megbízottak az illető konzulságok részéről kellő gyámolításban részesüljenek.

\* (Madarász apostol) maga is kénytelen beismerni, hogy hirhét kérvényeit nem mindenütt tiszta kalamarishób írták alá. Sajátmaga kijelenti, hogy a győri kérvénybe soha nem születtek és holtak nevét is beírták. El van tehát határozva, hogy csak oly kérvényeket fogad el, melyeket jól ismert egyének adnak kezébe. Azt sem bánja, ha ezeket egyenesen a képviselőház elnökéhez küldik; mert — alkalmasint — már nagyon terhelik a felelősségek.

\* (Botrány.) A magyar törvények érvényesítését mily buzgón elősegítik Lajtántól, ime a következő pelda. Kassán Meissel nevű nyugalmazott kapitány az ottani német lapban botrányos dolgokat írkált össze, némelyeknek még családi életéről is. Ennélfogva sajtópörbe fogták az eperjesi esküdtszék előtt, mely a kapitányt — noha nem jelent meg, — el is ítélte. Ez ítéletet azonban nem lehet végrehajtani, mert a bécsi közös hadügyér oda utasítá a kassai altábornagyot, hogy a kapitányt szuronyokkal is védje a polgári hatóság ellenében. Megjegyzendő, hogy az esküdtszéki ítélet ő felsége nevében van kiadva.

\* (Pulzsky Ferenc) a képviselőház jul. 4-ikén tartott ülésében heves rohamokat tett Beniczky Gyula képviselő ellen, hogy tavaly jobboldalon ült, most pedig nem föltétlen pártolója a közömbös dolognak. Erre aztán a szélsőbal lapja azt mondá: Beniczky Gyula még sem tett oly



Negyedik évi folyam.

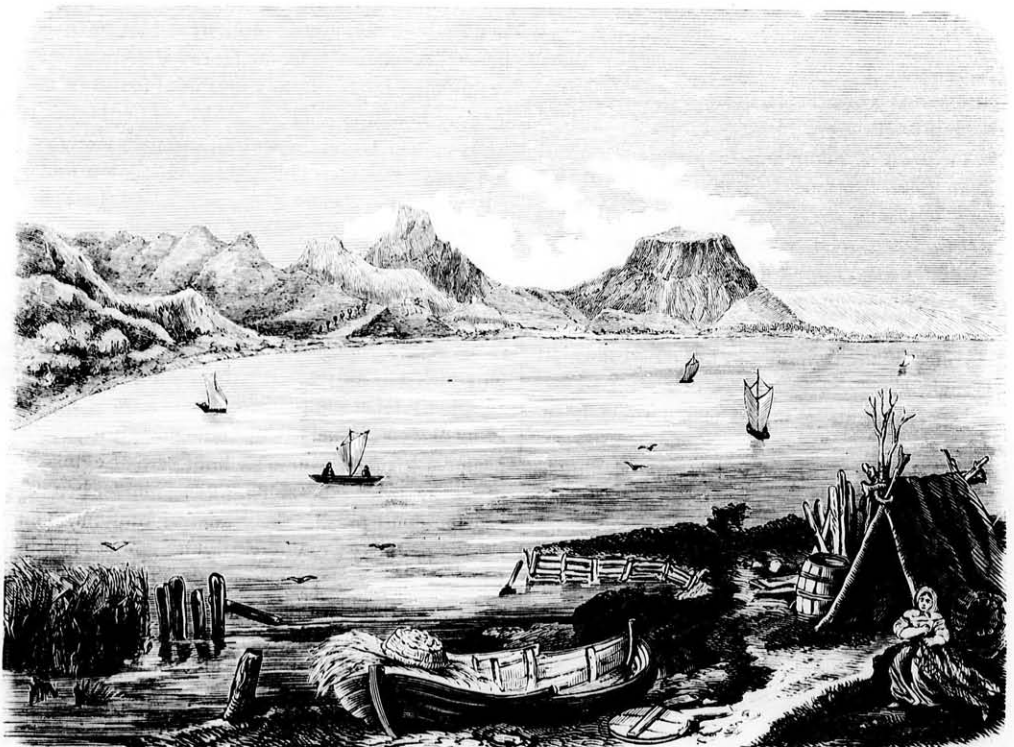
28 szám.

Július 9-én. 1868.

### A Balaton vidéke.

Sz. Mihályhegyig, mely mintegy előbástyája a regék hazájának, már elvezettem a természetkedvelőt, ha azonban tovább is követni szives lesz az

Következik Meszes-Györök (vagy Györk), egy kis falu a Balaton partján, a „Meszes-hegy“ irányában. Nem megyünk be, elég, ha kis templo-



Kilátás Fenékből Badacsony felé. (Bozóth, D. rajza. — A „Balaton vidéke“ c. cikkhez.)

olvasó, biztosítom, hogy a fáradságban nem fog velem egy mértékben osztozni, csak leírásom elolvasása ne untassa.

mának tornyát megláthatjuk. Haladjunk a kényelmesebb posta-uton, itt ugyanis legtöbb vár reánk.

Csendes szellő lengeté a Balatont s lekötve a változatosság, csak előre irányozzuk figyelmünket, azért „Vashegy“ irányában nem láttuk ugyan a kis tengert, de zúgása értesített bennünket, hogy még mindig közelünkben lappang. Nem láthatunk most egyebet, mint jobbról szőlő- s gyümölcskerteket, balfelől pedig magas hegyek szabták ki a szűk láthatárt; itt a györki emelkedvény, s a szép táj szemléletében feledtük már a pajkos Balaton suhogását is, de mint hiú leány, váratlanul előnkbe kerül.

Jobbról sűrű kertek, balról, mint fentebb is megjegyzém, magas hegyek kaput képeznek, mely a lehető meglepően tárja előnkbe a regék e gyönyörű hazáját.

A Balaton mintegy beékeli magát a terjedelmes völgybe, hol először is *Szigliget* üdvözi a váratlanul meglepett utazót. Valóságos kert ez, a legszebb változatossággal alkotva; — mint öreg apja a kis Szigligetnek, ott emelkedik a komor Badaacsony stb., de előbb Szigligetbe menjünk, ugyis olyan közel látszik. Hanem ugyan csalódtunk; mert jóval messzebb volt, mint a mennyire mi gondoltuk. Semmit sem tesz, csak hogy ide is elértünk. Megmásztuk a csúcsos hegyet s láttuk közlőből a sok viszontagságot átélte romokat. Már 1260-ban tesz róla említést egy királyi adománylevél, mely azt a pannonhalmi apátságnak adja; azonban 1340-ben már a Lengyel-család bírta. Alkonyodott s mi rövid elmélkedés után még körülnéztük a hegy alatt elterülő kis falu rendezetlen viskóit, és b. Puttyán uraság igénytelen kastélyát, azután Badaacsony felé irányoztuk léptünk; hittük, hogy még ma Tapolecra érünk.

— Amerre maguk indultak, két annyi idő alatt sem érnek oda.

— Ugyan urambátyám, hát merre volna közelebb?

— Menjenek Sz.-György felé, mindenütt a hegy alatt Kis-Apátiba, s másfél óra alatt ott lesznek.

Térjünk hát vissza. És még be sem alkonyodott, a mély árokszerű, vizmosta utakon csak elballagtunk, de midőn teljesen besötétedett, mi bizony a sok út közül gyakorlatlanok voltunk a valódit kiválasztani és sok ideig a vincellérházak és szőlőültetvények közt bolyongtunk. A szőlőszet itt, mint egyáltalán e tájon, kitünően kezeltek, segítségükre lévén az is, hogy itt minden phisikai erő meg van, mi csak a jeles bortermeléshez megkívántatik. A talaj minősége után ítélve, ez a hegy is valaha a vulkánok közé tartozott.

Végre mégis kivergődtünk e labirintból is, s

ismét ki a postautra, hogy előbbi irányunkat Badaacsony felé újra kövessük.

Este volt s elég kiméletlenül bánt velünk a fokoncát növekedő szél; a Balaton közelségét csak zúgásából tudhattuk. A szél kissé kényelmetlen volt s hogy mielőbb szabaduljunk, az első kivilágított házban kerestünk vendégszeretetet. Ez egy kis korcsma volt.

Több falusi ember Tördenitzből, a széphírű Badaacsony közelében, rossz bort szörpölgötött, természetesen gazdasági szempontból, a drága badaacsonyi itt nem fizetné ki magát. Legjobb bor terem az u. n. felső Badaacsonyban, s így fokoncint alább.

Reggel első volt, a mi szemembe tűnt, a komor Badaacsony erdőkoronázott feje, melyet épen egy belőle emelkedő sűrű köd bokrétázott fel.

— Mit jelent ez atyai? — kérdezém a tördenitzi embertől.

— Én sem tudom, talán valami idő-változás lesz.

És az időváltozás annyiban bekövetkezett, hogy a leggyönyörűbb verőfényes időt élvezhetük egész napon át. Egész falu elég csúnya zsúppal fődött házból áll, de van náddal fődött is, meg cserépszindely is találkozik. Van templom és iskola, melyet — mint az öreg mester mondá — télen száz gyermek is látogat. Azonban a közérdek tekintetéből elég szép rend uralkodik a csekély faluban. Újjelenként öregek ügyelnek felváltva, a netalán tízvesztély elkerülése végett, a mi szerencsétlenségüket tökéletesen előidézhetné e sűrűn épült viskók között. Nem is esoda, ha erre egészen lepörkölt falvakra bukkanunk. Hihetetlennek látszik ily szíves beszédű emberek között, hogy lehet gonosz irigykedő, s mégis van, ki ha saját kára nélkül ejtheti, meghiusítja embertársa iparkodásának gyümölcseit. Leginkább ki vannak téve boszújoknak a hegyekben elszórtan épült présházak. S mint hallottam, nem ritkaság, hogy egy-egy ilyen épület lángba borul.

Féldrányira találjuk Gulácsot, egy csúcsos hegy közelében, (a gulácsi erdő) — félrébb Káptalan-Tóti, a szintén különálló tóti hegygyel; balról pedig rét s szántóföldek, — tovább Kis-Apáti egészséges forrásvizével.

A jól készült úton haladva, egy kicsinyes dűlédék tűnik szemünkbe az út jobb felén. Mint állítják, ez egy kápolna romja, s azon korbéli lehet, mint a közeli Csobánc. A szántóföldek szélén van, s mint öreg útítársunk megjegyzé, szőthordani



nem szabad, mert egy úr újból fel akarja építtetni.

Itt is van herceg Eszterháznak igen kiterjedt

s bérbe adott urodalma; az övé az előttünk emelkedő Gyalu-Keszi is.

(Folyt. köv.)

## A közel múltból.

Nehéz volt már a hosszú hallgatás . . .  
Dördült az ég! s a föld megrázkodott.  
Előbb sirás; majd aztán jajgatás —  
Mely a világon végig hangozott.  
Zajongtak a tájtékozó habok,  
A népfolyam megáradt habjai . . .  
Börtönükből kitértek a rabok,  
Nem bírták őket visszatartani.

Küzdés támadt, vihar keletkezett.  
Nagy eszmék vívtak küzdelmes csatát,  
S táguilt a lánc — bár lassan engedett,  
S egyszerre, még a kard se vágta át.  
Hadoszlopokban jött a fürgeteg,  
Nyomát jelölve pusztuló vidék;  
De elébe állt egy kicsiny sereg,  
Hogy a mi drága: azt megmentenék.

Amaz nagyobb tömeg — s rombolni kész,  
Emez kicsiny; sohajt, inádkozik.  
Erős azért, s mind bátor és vitéz —  
S veszni kell bár: de mégis birkozik.  
Elesik, fölkel — s újra lelkesül,  
Lángok közül kihord a mit lehet . . .  
S míg szív vére a porba elvegyül:  
Új lappal jegyzi a történetet.

Nem régen volt, még jól emlékezünk.  
Emlékezünk a gyász-időre mi.  
Nehéz tusába fáradt nemzetünk,  
Szentségeit kellett megmenteni.  
Mentésre vártak akkor általunk  
Nagy szentségek: évezredek jogok,  
S hiában volt küzdésünk, jajszavunk!  
Ránk döltek az óriás hadoszlopok . . .

Hősök vérét fölitta föld pora.  
Aztán jött ránk sok évi szenvedés —  
Fejünk fodé a mártír korona,  
S megállt szívünkben minden érverés.  
Ellankadtan heverték a tagok,  
A nemzet-test lőn szenvedő beteg . . .  
S épüle új börtön, hogy a rabok  
Elzárva ottan, újra nyugjjenek.

Nyögénk, oh mert nem tudtunk szólni,  
S nyelvünk kötözve oly soká maradt!  
És a proféták parló esontjai  
Meg-megmozdultak lem a föld alatt.  
Szerettek volna újra élni még,  
Hogy vigasztalják esüggedő nemünk —  
S mert nem tehették: ők is érezték  
Ott lem a sírban, a mi fáj nekünk.

Nem volt nyugalom földben, föld felett . . .  
Nagy fájdalomtól megmozdult a holt,  
De a mély sírből föl nem kelhetett:  
Hová temelve már régóta volt.  
Mi életünk is, élet nem vala —  
Rénektől népes újunk, nappalunk . . .  
Tövényűt reánk idegen nép szaba,  
S már-már hívők sokan, hogy meghalunk.

Egy-kettőt még fenntartott a remény,  
Virasztó mécs, hosszú nagy éjszakán:  
Tenger-sötétség ellen gyöngö fűny;  
Törött horgony a sors hullámozatán.  
Olajunk a virasztásban fogyott —  
S kik ébren voltunk: folyvást félhetünk;  
S kiket köztünk nehéz álom nyomott:  
Őket már hasztalan serkentgeténk . . .

Szavunkra már nem óbredének ők —  
S új proféták nem mertek szólni.  
Hangzának, csak olykor, a lantverők,  
S a hitvédő vigasztalásai.  
A templomokba menekült a nép —  
Onnan küldé fohászt ég felé!  
És áhitattal az oltárra lép:  
Hogy ott tegye le — a mi i s t e n é.

Ereklyéit mind oda rakta le,  
Oltárok őrzék nemzet-kincsének —  
S alkotmányunk vallásos hit leve;  
A védfalak: meggyőződéseink . . .  
Érősek és ingatlan védfalak —  
És azokat láába bolygaták,  
Mert milliók im így kiáltanak:  
Védelmezz minket irgalmas atyánk!

És im' az égből szózat hallaték:  
„Ne félj én népem, én bí nemzetem!  
Számokra kegyelmem fentartaték,  
Nehéz utadat megegyengetem; —  
Kövek közt jártál — vérezd lábadat,  
Most e kövekből építs palotát —  
És a jöllét, mint folyó áradat:  
Töűrlje el a múlt idők nyomát.

Nehéz időkben, mivel jó valál,  
Szenvedésedben kitarató, nemes,  
S megadón türe békén hallgatál:  
Jobb sorsra vagy ezental érdemes!  
Légy nagy nemzet, virágzó és szabad,  
Légy oly erős, mint voltál egykoron —  
Épüljön a szabadság általad!  
S új Jeruzsálem — a szédült romon.“

*Nyilas Samu.*

## V é r b o s z ú.

(Történelmi vázlat.)

(Polytatás.)

## II. Férfi gyöngeség.

Gyulainé ugyan eltávozott Abafújáról s lakását az akkori nagy városokba, Fehérvárra és különösen Kolozsvárra tette át; de a fejedelem elibe nem járult; úgy hívé, hogy siró özvegy, gyászba öltözött hölgy, nem tesz kedvező hatást a mindig csak időtöltést hajlászó fejedelemre. De annál szorgalmasabban járták a templomokat, s ha valami ünnepestyessé összejövetel, lakodalom, lovagjáték volt, mindig ott lehet látni a remek szépségű hölgyet, szótlanul, némán, tündöklő arcával és sugárzó szemével; néha sohajtani látszott s az emberek beszélték, hogy bánata fő oka az, hogy oly korán kell lemondani az élet örömeiről. Csak olykor futott végig tagjain a hideg borzalom, ha Báthori Boldizsárt vagy ennek főcimboráit megpillantotta. Lassanként mindenki megismerte az érdekes alakot s Carigli atyától kezdve, ki nagy elismeréssel szót vallásosságáról, az utolsó kolozsvári polgárig mindenki róla beszélt. A férfivilág előtt Gyulainé a legérdekesebb tünemény volt s kegyeit utólrhetetlen boldogságnak tartották. A fejedelem pedig, ki minden csinos arcba belekapott, a nála szokásos szenvedélyességgel szeretett bele, eleinte kerülte s nem szólt vele, mert a nő mély hallgatásával azt mutatta, hogy jól tudja, ki engedte meg férje legyilkoltatását; de lassanként tünezedett a fejedelem aggodalma, s midőn oly hírek is szárnyaltak, hogy a szép özvegy csak illemből gyászol, csak azért búsul, hogy kötelességét lerőjja — a fejedelem minden nap bátrabb lett önmaga előtt.

Mert habár Báthori Zsigmond oly ember volt, ki a menyasszonyoknak lakodalmaik estéjén is szépelgett, valami legyőzhetetlen tartózkodást érzett Gyulainéval szemben, pedig ennek is még jegegyes korában forró, szenvedélyes nyilatkozatokat tett, s visszautasításaért talán azért nem állott boszút, mert a férj akkoriban leghívebb kegyence volt s az ifju nőt azonnal falura vitte volt; most azonban itt volt az idő, hogy a kéjenc fejedelemnek Gyulainé is meghódoljon. Egy napon Imrefi Jánosné látogatta meg a hid-kapun kívül lakó Gyulainét, s mindenféle hizelgésekkel és bókokkal elhalmozva, másnapra ebédre hívta, célozván arra is, hogy talán ő fensége is el fog jöni.

Midőn a sok beszédű, tarka szalagos udvarhölgy eltávozott, Gyulainé arca elborult, sötét fellegek vonultak át márvány homlokán s balkezével egy

szék karjára támaszkodva, merőn tekintett az ajtó felé, hol Imrefiné eltűnt volt és susogva mondá: Ugy érzem, hogy a gyümölcs érik!

Már egy éve mult az abafíji gyilkosságnak. Az 1593-ki tél a fővárosba üz az ország főbb birtokosait s Kolozsvár még egyszer oly élénk volt, mint rendesen, s Imrefiné ebédjén igen sok ember volt jelen; köztük Gyulainé minden tekintetben egyike volt a legérdekesebb alakoknak. A fejedelem megérkezvén, azonnal köszönté őt s ő némán hajtotta meg magát, alighogy ő fenségére pillantott. Ebéd után ő fensége a hölgyek közé koveredett s Gyulainét egy ablak mellett találva, hozzá lépett:

— Margit, — szóló ő fensége, — kegyed soha sem volt oly szép, mint most.

— Ugy látszik, fenségednek sok időre volt szükség, hogy ezt észre vegye.

— Higyje meg kegyed, hogy én nem változtam, most is úgy érzek, mint évek előtt — csak hogy most kevesebb bátorságom van szólni.

— Bátorsága?! susogá a szép hölgy mosolyogva.

— Igen, úgy van, de szerelmem mérhetlen, sokkal nagyobb. . .

— Felséged kegyének bármily kis része élettemnek egyedüli célja, lelkemnek legdrágább kincse.

— Margit! . . . dadogá a gyönyörben uszó szép ifju fejedelem és közelebb lépett; a hölgy szerelmesen tekintett rá s fönhangon kezdve beszélni, a közel állókat is a tárgyalásba vont. A fejedelem bódultan rohant a másik szobába s a piros arcú Imrefinét össze-vissza ölelgetve, a világ leggyűesebb asszonyának nevezte.

## III. Erős háló.

Gyulainé a női hatalom egész teljességével keríté hatalmába a szerelmeskedést annyira kedvelő fejdelmet; s a gyöngeség és finomság minden árnyalatával övezé körül kedélyét; nála nélkül a fejedelem egy percig sem volt nyugodt s ha az állam érdekei, olasz komédiásai és jezsuitái el is vonták olykor rövid időre, azok közt mindig szó-rakozott, nyugtalan volt, és csak akkor esendesült le ismét kedélye, ha visszatért a szép asszonyhoz s kipihente magát esábitó körében.

Gyulainé a politikai fordulatokról, a jezsuiták

edlajairól s a fejedelem vágyairól mindenkinél jobban volt értesülve, és soha egy perczet sem mulasztott el, hogy kedvezőleg föl ne használja.

— Férjedet szeretted-e inkább vagy engem? kérde egyik napon a fejedelem.

— Férjem igen derék úr volt — válaszolá a hölgy — s én őt tiszteltem, — de a mi fenségedhez köt, az valódi szerelem.

— Miért gyűlölöd hát oly erősen Báthori Boldizsárt — miért óhajtod annyira vesztét, — miért tetszik nekem, hogy te vércét szomjazod?

— Óh, fenséged nem ismeri a nőket; — mi soha

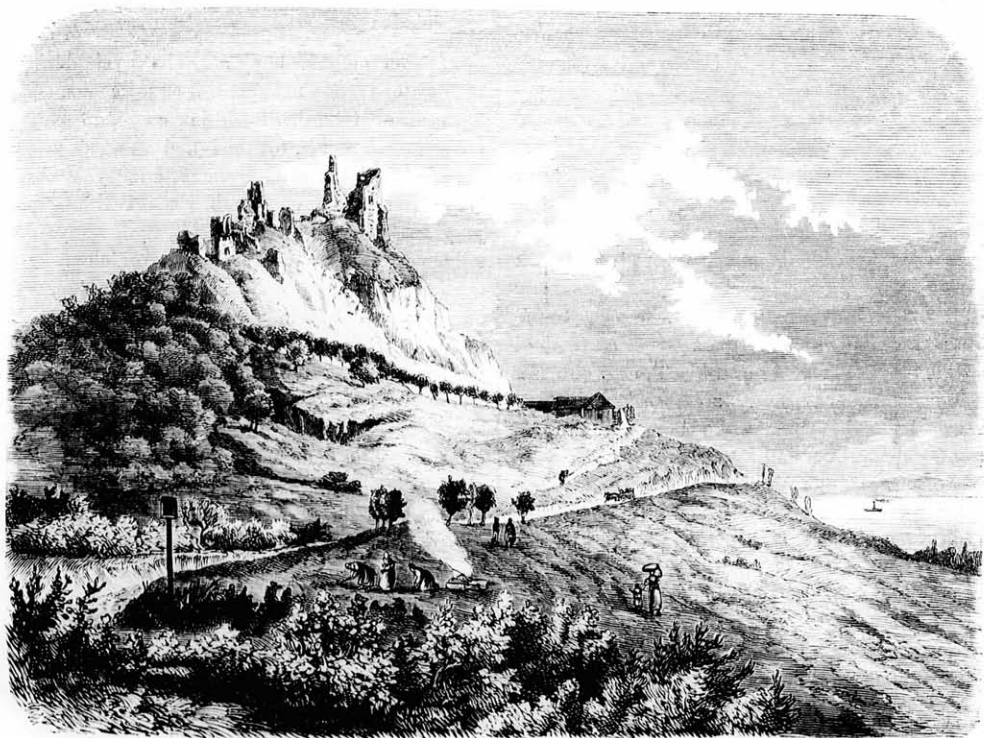
— Természetesen — de férjhezmenetelem után, és az után, hogy felségedet már . . . láttam. . .

— Angyal vagy Margit! kiáltott föl a fejedelem — és légy nyugodt, Boldizsár pártja, az égre mondom, esni fog. . . .

— És ő maga? kérde Gyulainé élénken. . . A fejedelem komolyan szeméi közé nézett s kis szünet mulva mondá:

— Neki is esni kell!

Ez este a fejedelem örök hűségét esküve távozott Fehérvárra, gondolva, hogy a rendeket ijesztéssel elvonja a töröktől; az ellenzék azonban nem tági-



Szigliget. (A „Balaton vidéke” c. cikkhez.)

sem bocsátjuk meg a megvetést és Báthori Boldizsár ezt tevő velem; egykor azt vettem fejembe, hogy őt szeretem s neje akartam lenni; midőn erről egy rokonom értesíté, gúnyosan kinevetett s örült nagyravágyónak nevezett; — ezóta mélyen, lelkemből gyűlölöm s az ő veszte életem legboldogabb órája lenne.

A fejedelem gondolkozni látszott.

— Csodálatos — mondá végre — hogy erről soha se hallottam, sőt ellenkezőleg azt beszélték az udvarnál, hogy te egykor nyilvánosan vissza utasítottad. . . .

tott s Fehérvárt, és néhány nappal később a tordai táborban, Kendi Sándor vezérére oly erélyesen nyilatkozott, hogy a fejedelem teljesen megrémült. Másfelől Sinán basa nagy táborral közeledvén, a fejedelem a szó teljes értelmében megszaladt s ki akart menekülni a német császár védelme alá. Midőn azonban Kővárig ment, itt a német pártiak maradásra biztatták, mi nekik sikerült is annyival inkább, hogy Sinán basa gazdag ajándékok és békés ígéretek által megtérítvén, a közvetlen veszély elmúlt. A fejedelem tehát hivatól kísértetve, visszajött Kolozsvárra, hol az ország rendei együtt várták.

Ő azonban bár nyájásnak mutatkozott szivében, konok gyűlöletet hordozott mind azok ellen, kiket gyalázatos és szegyenítő futása okozóinak tartott.

Kolozsvár délnyugati végén akkor állott a monostori apátság roppant nagy kertjével, mely egész a Szamosig terjedett; a fejedelem ide gyakran szokott kikocsizni, lovagolni, s néha még kedvence

hölgyeit is meghívta, sőt a gyám kikerülése végett, még ellenzéki tagok is, s köztük Báthori Boldizsár is, gyakran voltak az apátságban lakó jezsuiták vendégei.

Augusztus 20-ikán 1594-ben, épen szombat napon, sok vendég volt Monostoron.

(Folyt. köv.)

**Deák Farkas.**

## A kholera-ragály gombanövény.

Nincs még két éve, hogy a kholera közöttünk megjelent és áldozatait közülünk újra kiragadta. Ezen betegség Európában nem honos, hanem időnkint becipelik Ázsiából, vagyis tulajdonkép Hindostánból, hcl a rendszeren uralkodó járványos betegségek közé tartozik, midőn a nedves évszakot a száraz váltja fel.

Az emberi tulajdonságok közé tartozik, hogy az életeseemények okait fürkészsze, mint általában meg van bennünk a kívánság úgy a legapróbb, mint a legnagyobb dolognak vagy jelenségnek okát meg tudni, s épen ezért magától érthető, hogy a kholera okát nem csak nálunk, hanem Indiában is kutatták, igen természetesen az emberi ösmerek fejlettsége szerint kisebb-nagyobb szerencsével. A szerint, mint az emberek között az ágazatos (dogmaticus) okoskodás, vagy az érzéki szemlélődés uralkodott, ezen tárgy lényegére nézve az igaz-ágtól eltérő, vagy azt inkább megközelítő nézetek merültek fel. Már Tytler 1826-ban helyes úton járt, s az 1817-iki indiai kholera-járványt, melyet azelőtt „kutyahalál”-nak neveztek, mint rizsbetegséget írta le, mely egészségtelen rizsarítás után fejlődött ki. A Yumma és Ganges összefolyásánál fekvő Jessore városka pedig a kholera terjedésének történetében azért lett nevezetessé, mert ott akadt először ügyes észlelője és leírója.

Később Budd, Pacini, Thomé és Klob egyenes észleletek által azon valószínűség mellett küzdöttek, hogy a szóban levő betegségnél a főtényező valamely gombanövény, mit Pettenkofer, Thiersch és mások okoskodások utján szintén fejtek. Ezen ügyet azonban végtére Hallier, jénai tanár, derítette fel, ki a gombákkal már évek óta foglalkozik, s különösen a levegőkerülők (anaërophyticus) családját oly körülményesen tanulta, mint ezt jelenleg talán senki más nem tette, így pedig ebbeli ösmereit valóban kimerítőknök, majdnem páratlanoknak lehet mondanunk.

A levegőkerülő gombák közé tartoznak az ustilago-félék, s ezek között van faj, melynek öt

ivadéka létezik; ugymint a penicillium crustaceum, mucor sacemosus, tilletia, achlya és urocystis, melyek körülmények szerint egymással átváltozhatnak. Azon gomba, mely a kholerát előidézi, az említett öt ivadék utócsója, t. i. az urocystis, ez pedig csak ott fejlődhetik ki, hol elegendő nagy és hosszantartó meleg, továbbá nedvesség és sok légyendús táplálék van, kovés szénvegyekkel, milyen a keményítő, cukor stb. Ezenkívül még megjegyezzük, hogy minél több légyendús anyag, — milyen például a fehérnye, — van jelen, annál több könny-légeg (ammoniak) fejlődik ki, mely lügos hatást idéz elő, s ha ez bizonyos fokot túl nem hág, az urocystis kifejlődése és tenyészcésnél lényeges tényező. Ha nincs elegendő meleg, nedvesség, légyendús táplálék, vagy a kémhatás savanyú, akkor az urocystis elfajul, meanyiben csirszemesítő nem az anyanövény, hanem a többi négy ivadék, mint a penicillium (esetponész), a mucor, tilletia vagy achlya, egyike vagy másika fejlődik ki; míg másrésről ezekből kedvező feltételek alatt urocystis jöhet létre. Ha a hőmérsék Réaumur szerinti + 10 °-nál alább száll, vagy + 50 °-on túl emelkedik, az urocystis meg nem élhet, s rá nézve legkedvezőbbnek látszik, midőn az + 25 — 35° között áll, azonban + 16 — 20° között is élénken szaporodhatik.

Nálunk legfeljebb forró nyárban van oly tartós meleg, hogy a hozzáz becipelt urocystis a szabadban fejlődhesék és tenyészessen, minélfogva csakhamar átfajul az ösfaj négy ivadékanak egyikévé vagy másikává, melyek nálunk rendszeren találhatók; hogy pedig ezekből urocystis lehessen, a diai éghajlatra és viszonyokra van szükség, mi vidékünkön aligha bekövetkezhetik, habár csak véletlenül is; így tehát könnyen felfogható, hogy az ázsiai kholera nálunk magától miért nem jöhet létre, hanem kívülről kell hozzánk hozatni, valamint azt is felfoghatjuk, hogy éghajlatunk alatt csak rövid ideig tarthat, s ismételt föllépése mindmegannyi újabb becipelés tanúsága.

A kholera a legesikorgóbb hidegben is tova-



terjedhet, ha az emberi ürülékek, habár legesekélyebb mértékben is, a meleg emberi lakokban visszamaradnak. Így Oroszországban a leghidegebb tél idején pusztított, min nem csodálkozhatunk, ha meggondoljuk, hogy ember és állatok egy fedél alatt laknak, tisztaságra nem igen ügyelnek, a meleg párák pedig elegendő mennyiségben halmazódnak fel, s ekként mindaz létrehozatik, mi Hindostánban ocsmány és fertelmes. A jobb módúak a cholera csapásait kevésbé érzik, mint a szegényebb sorsúak, kiknek kevésbé van módjuk és hajlamuk a tisztaságot szem előtt tartani. A cholera legjobb óvszere a tisztaság lakásban, ruházatban, árnyékszékben, ételben és italban. Azon víz, melybe cholerasók ürülékei jutottak, az egészségre akár hányszor felettébb ártalmas volt. Vigyázni kell a kutakra, hogy ezek sárgödörökkel vagy csatornákkal összeköttetésben ne álljanak, s a vizok járvány idejében csak átszűrve, vagy még helyesebben, felforralás után használtassanak. Forralás közben az urocystis csírok menthetlenül elpusztúlnak, s a felforralt víz, ha kihűlt, eléggé józú. A savanyú italok és eledelék szintén ajánlhatók, mert mint említők, hol elegendő savanyúság van, urocystis meg nem élhet. A kénsvavas vasélecs (vasgálic) a sárgödörök, árnyékszék és csatornák, nem különben a talaj fertőztelenítésére egyedül azért alkalmas, mert általa savanyú hatást idézhetünk elő, de szükséges, hogy eléggé nagy mennyiségben alkalmazassék, s ne csak minden könnyelőgeget (ammoniak), mitől a lúgos hatás van, különböztessen, hanem még felesleges sav is maradjon fel. A felcseleny-savas hamany (kalium hypermanganicum), vagy az azt tartalmazó Condy-féle folyadék (1 rész felcseleny-savas hamany 50 r. vízben feloldva) élyenítő tulajdonságánál fogva az urocystis csírjait elpusztítja, de drágasága miatt nagyban való fertőztelenítésre nem használják.

A borlang (alkohol) elég tömény vizoldatban, mint az erősebb szeszeknél, az urocystis t magát, valamint ennek csírjait megöli, minél fogva cholerasók ruháinak, ágyneműinek mosására alkalmasnak kell mondanunk, mert a szövetet meg nem változtatja, a legtöbb színt bántatlanul hagyja, e mellett pedig a szappanozást és így mindenféle piszok eltávolítását megengedi. A pezsögörök ugy borlang, mint, kénsv-tartalmuknál fogva az urocystisnek határozott ellenségei, s így cholerasóknál, vagy még inkább egyszerű cholerasómenésben szenvedőknél, célszerű italul tekinthetők. A félénk lelkek, kik cholerajárványok alkalmával a haláltól a szokottnál jobban félnek, jól

teszik, ha pezsögörökkel élnek különböző szerek helyett, melyeket úton-útfélen hirdetni szoktak. A pezsög, vagy az ugynevezett sodavizek nem ajánlhatók, mert ezek szénsavas szikenytt tartalmaznak, mi ali hatásu szokott lenni. Általában ügyelni kell, hogy az ali vagyis lúgos hatás létrejövetele gyomrukban lehetőleg gátoltassék, beleinkben pedig ne növeltessék, miért hurutól (catarrhus) őrizkednünk kell, mint ez sok évés, túlságos ivás után be szokott következni. A gyomor- vagy béllhurutban szenvedő emberekben az urocystis szemeséi élyenkebben fejlődhetnek, mert a lúgos kémhatás nagyobb szokott lenni. Ha a gyomor egészséges és az általa elválasztott nedvben sok a sav, meglehet, hogy az urocystis elfajul, még mielőtt a belekbe jutna, hol a kémhatás rendszeren ali vagy lúgos, s így azon élő gomba tenyészésére, mely a cholera létrehozója, alkalmassabb.

A mint az urocystis a belekbe jutott, magában a tömlőalakú növényben a csírzsemesék (micrococcus) gyors szaporodásnak indulnak, mi mellett az anyanövény nyálkás tömeggé olvad, a kiszabadult csírzsemesék pedig a belek belsejét fedő hámszejtekre telepednek le, s ezeket táplálásukra felhasználják, mi közben ezek szagtalan bomlásnak indulnak és a közvetlen alattuk fekvő nyákhártyától leválnak. A cholerasók árpalészerű ürülékeiből kiváló kocsonyaszerű tömeg ennélfogva részint az urocystis tömlőkből fenntebbli módon keletkezett nyálkás anyagokból, szabadá lett micrococcusokból, és felbomlott vagy bomlásnak indult hámszejtekből áll. A hámszejtek leválásából következik a savós folyadék bőséges kiválása, hányás, hasmonés, a szivmüködések esőkkenése, meghidegedés, elkékülés stb. Az eddig kimutatva nincs, vajjon a micrococcus-ok a véredényekbe bejutnak-e vagy sem, s így arra nézve, vajjon a vesebántalom közvetlenül általuk vagy pedig a fékezhetlen hasmenés általi nagy vízvesztesség folytán keletkezik-e, mindekkorig biztos feleletet nem adhatni. Az urocystis csírzsemeséi mindennemű fehérnyedús anyagot, mint például a húst, érintkezéskor szagtalan gyors bomlásnak indítanak.

Az urocystis rendszerint Indiában rizsnövényekben él. A kicsiny csírzsemesék (micrococcus) a fiatal esemeték gyonge sejteibe magukat befűrik, s itt további fejlődésnek indulnak. Az ekként átfűrt sejtek alapanyaga, melyet képzőnyének, (protoplasma) neveznek, összezsugorodik és megszesemesedik; ha tehát az urocystisok egyik vagy másik esztendőben nagyobb mennyiségben van-

nak jelen, a rizstermésnek szükségképen rosszabbnak kell lenni.

A kholera-gomba, az urocystis, végképen kiveszne, ha India magas hőmérséke néhány fokkal alább szállana, vagy ha az itt elegendő légeny-dús anyag tenyészsére nem találna, hanem helyette az ősfajnak azon ivadéka keletkeznének, melyeknek csekélyebb meleg, kevesebb légeny is elég. A kholera tömlő-alaka (urocystis) az első példa, mely egyes alakoknak a földről vagy egyes tájakról való eltünését érzékíti. Ha a forróövi vi-

dékeken a hőmérsék említett alábbszállásával a tömlőalak kihalna, s ez később régebbi rétegekben fölfedeztetnék, kiveszett, a még élő rokonivadékoktól különböző fajnak mondatnék. Nem lehetséges-e, hogy a földről eltűnt több faj a mostan élőkhöz oly viszonyban áll? Ha ezen tény más növényekre nézve is valónak bizonyulna, a földön levő alakok kifejlődésének felfogására más szempontokból indulnánk ki.

*Balogh Kálmán,*  
orvostanár.



Darázsok által megtámadott egerek. (Méry M. rajza. Szövege a „Vegyész” közt.)

## A SZOMORÚ NAPOKBÓL.

(Egy honvédtiszt jegyzetei a Világos utáni napokból.)

(Folytatás.)

A hegyszorosnál megálltam, hogy egészen hátul levő pogyászos kocsimat bevárjam. De az idő unalmasnak tetszett s az alásimuló folyam habjai fürdésre csábítanak. Alig tettem egy pár uszási tempót, midőn a társzekerek közt nagy rendetlen sietséget veszek észre. Erre nem sokára egy csapat huszár jó s orditozzák:

— A német átjött a folyón s az utolsó bagázsias szekerek mind elfoglalvák! Előre, előre!

Midőn öltözködni kezdtem, egy mély ágyudörrenés figyelmeztetett Soborsin felől a tény

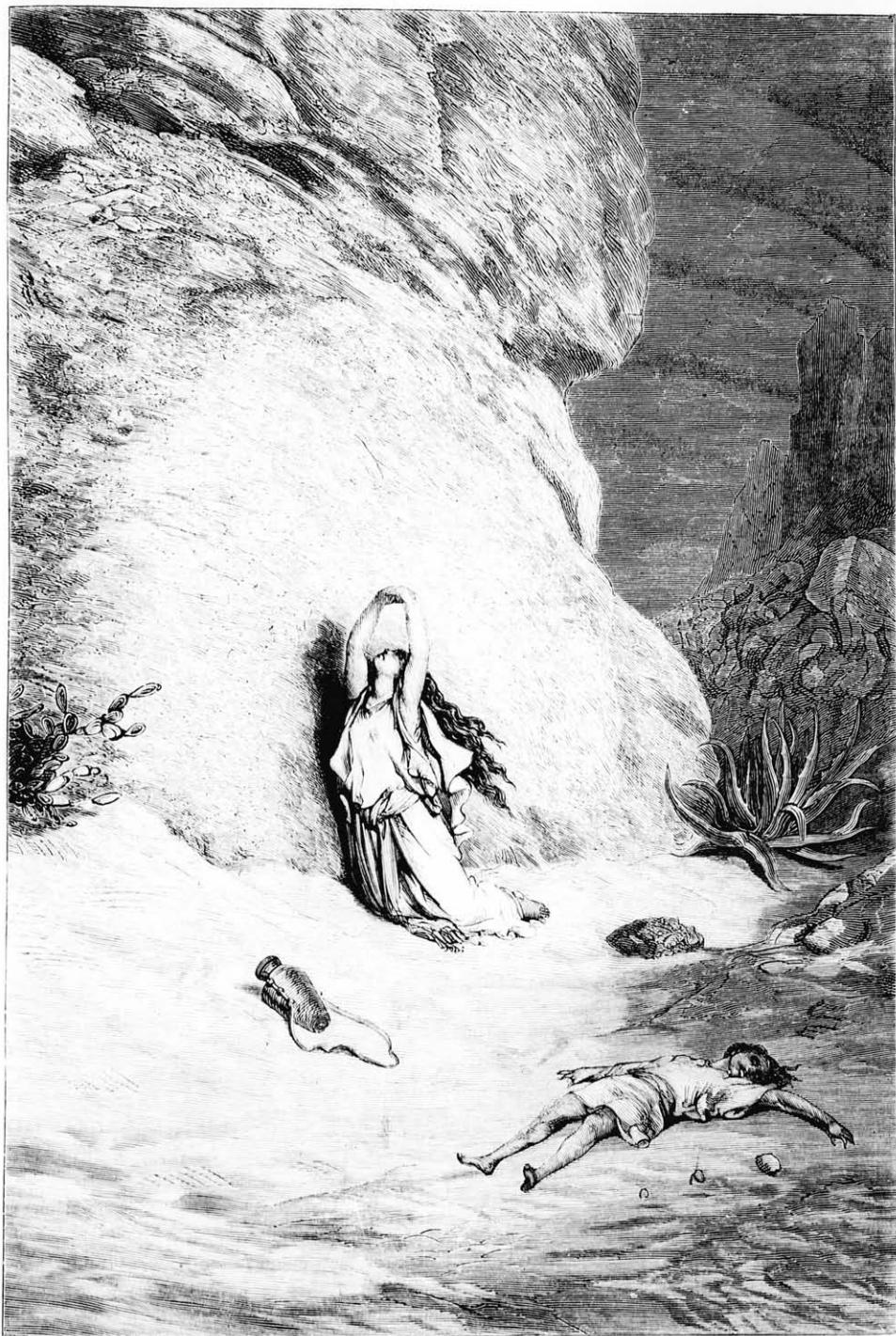
valódiságára, s a mi egyszersmind általános zavart és rendetlenséget idézett elő.

A gyalogság már a hegy nyílása között eltűnt, s én is utánuk haladtam, midőn egy hangos torok kezdé mögöttem kiabálni:

— Nézzétek, nyakunkon a német.

Vissza pillantottam. A hegy nyílással szemközt, a Maroson túl, nagy kukoricás terült s közülök fényes sisakok ragyogtak elő.

Mitsem tesz! gondolám magamban — köztünk



Hagár és Izmael a pusztában. (Doré G. illusztrált Bibliájából. Szövege a „Vegyes” közt.)

a Maros, a fiuk pedig a legjobb lövöldözési humorban vannak.

Azonban alig kanyarultunk el a hegyek között, már hatalmas ágyudörgések voltak hallhatók. Az egész csapat megállt egy falu tövében s mi — a 10-ik, 33-ik s 23-ik zászlóalj — egy nagy szériuskertben voltunk, köztünk a derék Mezei ezredes.

Kevés időre jön Mezeinek egy adjutans s jelenti, hogy a szoros ellenében német ágyúk dörögnek, a szorosnál levő szekereket összelövöldözik s így a Marosparton álló közel 1500 szekér veszve van.

Az én szekerem is ott volt s mintha arcul csaptak volna, úgy meghökkenem e hírre.

— Azonban szükséges — folytatá — egy pár ágyut és fél bataliont a szoroshoz küldeni, különben mi is elfogatunk, mert átkelési helyet keres az ellen

Mezei egész hidegvérüleg kérdé:

— Tisztelt urak, ki lesz önök közül, ki száza daival visszamegy?

Senki nem mozdult, a híres zászlóaljok sötét megvetéssel néztek tisztjeikre, az engedelmesség s alárendeltség kapcsa már rég meg volt törve.

Egy ifju, halvány arccal, lépett ki a harmadik fölhívásra: egy tűzér főhadnagy, ki veszett haraggal parancsolta azonnal az ágyúk visszafordítását.

A legénység haragosan ugrott föl, s mint a dühöd oroszlán, ment vissza parancs nélkül.

Egy óra mulva iszonyu ágyuzást tett a hadnagys elverte magas állásáról a megrettent németek alacsony batoriját.

Ezen végellenállás nem hasonlú e a haldokló oroszánhoz, mely utolsó erejének föllobbanását is gyilkosának megsemmisítésére fordítja.

Azon hegyláncok, melyek Szoborsin, Radna és Buttyin között három szöveget képeznek, mind azon zordon képeket mutatták, a mik egy vadregényes tájról képzeletben valaha fölmerültek.

Itt a rendesebb ut megszünt s csak lassan haladhatánk a közhalmok s vízmosásokon keresztül. A közel fekvő falvak prédái lettek a legénységnek. Minden megehető tárgy veszekedés között zsákmányoltattott ki.

Legényeim egy fertály borjut hoztak, szöröstől bőrstől, s egy zordon völgyben, harsogó patak mellett, láttunk a főzéshez. Zöld kukoricát mellé s kevés időre meg lett a szegény-legényi ebéd.

A mint körül fogtuk a párolgó bográcsot, soha nem láttam oly vad, oly elszánt arccat; lelke-

met vad pocsis szelleme szállta meg s vágy ébredt föl bennem a — haramia életre!

Meghatotta lelkemet ezen összetartás, ezen kölesönös rokoni segedelem, mit egymás irányában gyakoroltak e fiuk. Az élet és halál nagy kérdése testvérekké, egygyé totte e kis csapatot.

Csak egy szó kellett volna, s e fiúk vad lelkesedéssel kísérnek azon életre, melyen urává lehettem volna a zordon, de lelkehez annyira hű vidéknek. De leküzdém olkesorodott kétségbeesésemot s tovább indultunk...

Sírunk, ha Jeremiás keserveit olvassuk Jeruzsálem pusztulása fölött; de érzést nem lelek, mely e hegyi szemlék fölötti megindulást kifejezni képes lenne. Az enyészet szelleme pusztított itt és elsötétült csapásai alatt a föld.

A hegyiút telve volt elhárnyt fegyverekkel s borjúkkal. A kimerült legénység szerteszt hevert, köztük isszonyatosan szétmarcangolt s puskaportól fekete tüzekek s gyermek honvédek, kiket a Maros melletti illuminatio tett köldusokká. Rongyos és ép szűrök, félig kiürített bagázsias ládák. A meredek hegyre föl nem vonhatott ágyúk beszögezve hevertek az árkokban. A felfordult szekeret összetörték, s a nehéz terhüekről pedig a legbecesebb ládákat forgatták a mélységbe.

Tanuja voltam, midőn egy markotányos kocsija fölfordult s két nyolcakós hordó hömpölygött alá a völgybe. A honvédek iszonyatos rivalgás között rohantak utána, mindenki vágyott egy pár csöppet inni — a széttörendő hordó tartalmából.

Szerencsájukre az egyik hordó két erős fa között megakadt, s megtört dongái közül hatalmasan szökelt elő a vörös bor. A honvédek zsiros esákökban szedték föl s eget verdeső aleluja közt hordozták körül az eredeti serleget.

A zavart, orditást, pörölést és kacagást nem lehet elképzelni, mi itt a hordó körül kifejlett.

Ily jelenetek közt haladtunk előre, míg a nap le nem álldozott. Ekkor legényeim egy oláh falura ütöttek, vacsoráról gondoskodandók, de már az ki volt rabolva.

Vadregényes völgyben telepedett le a tábor s nem sokára ezer s ezer helyen gyúlt ki a tűz.

E nap augusztus 17-dike volt.

Hasonló helyzetben s egyenlő szomorító képek között mentünk másnap tovább Butyin felé. A havasok ágai néhol festői képeket mutattak. De mit ért ez? Ugy tetszett nekem a természet pompája, mint halott leánya fűrtjein a rózsakoszorú. A falvak mindenütt kirabolattak, a nép a hegyekbe futott, s vad boszúra hívta föl a „havasi



királyt<sup>2</sup>, dühöngő mócaival, kik már Buttyinhoz közel a hátulmenő szekereket megtámadták s egy kapitányt, nejevel együtt, szekeréről lehúzza, s egy jét megölték, maga pedig egy pisztolyal s kardjával védte magát mindaddig, míg egy pár ujonnan érkezett honvéd jól célzott lövései nem hátráltatták a dühös tömeget.

Legényeim közül egyet sem láttam tegnap este óta. Este felé pedig egy erős válúttész rezzentett föl mély gondolataimból. Hátra tekinték, s egy feketén vörös fiú vala századomból s egy tele pálinkás üveget nyomott markomba. Részeg volt, mint a huszár-kulaes; hebegve kérdé, ha ottom-e már valamit?

— Semmit — mondám.

— No, ha nem evett, úgy én adok most barátomnak, — mert már mind barátok vagyunk úgy-e? he!

Nem gondoltam a fiékó kommunizmusára, hanem sovár tekintettel lestem a piszkos tarisznyából előmászó fött ludat. Ezt kezével széttépte s felét nekem adva, más felét ismét szorgosan bedugta tarisznyájába.

E hatalmas lakzi után hogyan eshetett a pálinka, elgondolhatja mindenki. De megbűnhődtem e lakzit, mert kommunistám oly filozófiát fejtegetett egész Buttyinig, melyre részint nevetnem, részint bosszankodnom kelle.

Buttyinba érve, itt nem találtunk semmit, mivel a mőcök 16-ikán a városkán muszka rablást követtek el. A bevert ablaku szobákba szálásolták tehát el a tisztok magukat; 15—20 is volt egy szobában, pörölve egymással, hogy a szoba annyinak szűk, s a többi kényelme tekintetéből pedig egyik sem akart kimenni a szabad táborda.

Minden szobában azonkivül egy-két nő pityergett, haragos Adonisa pedig mind kihányni akarta a folyton betódulókat.

Én azonnal egy vendéglőbe siettem, hogy kenyeret kapjak. A pohos kocsmáros megvetőleg felelt kérésemre. Még most is bánom, hogy ekkor becsületesen el nem páholtam. De megkapta a magát. Ugyanis jön egy huszár ezredes s kérdi a pohos esztől:

— Majom, van-e enni valód?

— Az ur se sokat fog csufolni mást! Aradon készítik már a kalickákat! felelé a kocsmáros megvetéssel.

Az ezredes elgondolkozott egy darabig s nevetett, mint egy daemon; mindjárt tudtam, hogy forr a fejében valami.

— Ne ugass kutya, — folytatá határtalan flegmával — hanem mondd, van-e enni valód?

— Semmi sincs — mondá haragosan a pribék, — az urak számára.

E szóra úgy hasba rugta a csehet, hogy a lépcsőkön hanyathomlok gurult le.

A kocsmáros jajgatott, az ezredes irtózatosan káromkodott, mi pedig kacagtunk.

Ezen rövid bevezetés, de különösen kardjaink, oly mély benyomást tettek a kocsmárosnóra, hogy minden ennivalóját előterjesztette, és nem tudott elég készséggel szolgálni.

Buttyintól két ut vezet, egyik Borosjenőnek, a másik N. Váradnak. Mindkét helyet a muszkák tartották elfoglalva. Késő este zászlóalj parancsnokával találkoztam s elhatároztuk hogy Várad felé még az éjjel megindulunk.

10 óra felé meg is indultunk saját kocsiján, de másfél órányira huszár előőrsök állottak és minden további menetelt megakadályozának s nekünk vissza kellett mennünk.

Alig szálltunk le kocsinkról, kaptuk a parancsot, hogy egész tábor a Borosjenő felé vezető útszélein szálljon táborda. Ki volt ennek rendezője, nem tudom.

Buttyinon kívül állt egy roppant, ezreket érő malom, két magtárral. Éjjel után meggyújták a honvédek. Kisértetes illuminatio volt, mi a nagy pusztaságon úgy tűnt föl, mint a tűzoszlop, mely Mózes tábortát vezette. Ez oly behatással volt ránk, hogy senki sem tudott aludni; méla bámulattal néztük a tűz emésztő lángjait.

Augusztus 19-én állomási helyünk Borosjenő volt, hol muszka seregek állottak s hol fegyverünket lábaik elé kell vala dobnunk.

Mélyen éreztük e nap fontosságát és kedvetlen hangulatban siettettük előre lépteinket.

Mily kellemetlen volt a hatás, midőn az első faluban muszka előőröket találtunk. A falu tulsó végén ismét új előőr s a falu egyetlen egy kutja mellett egy muszka ör állott. Ugy hiszem, a megmérgezéstől félték.

A roppant forróság által eltikkadt nép csapatosan rohant a kúthoz, de az ör mindannyijukat visszahajtá.

Azonban jő egy 10 ik zászlóalji honvéd, ki alig látszott többnek 18—19 évesnél s erejének büszke tudatában megragadja a kűtgém ostorfáját. A muszka hiába feszíté szuronyát mellének, ő tele húzta a vedret. De midőn inni akart, az ör meglódítá s minden viz kifolyt belőle.

A gyermek honvéd nézte a legnagyobb flegmával a muszkát, s egészen mellé állván, céltalan

modorban, úgy csapta arcúl, hogy fegyvere s hegyes csákója a kút sarába esett.

A kacagás s az ütlek kellemetlen hatása fölbőszíté az őrt; fölkapván fegyverét, szuronyát mélyen beledöfé a bátor fickó karjába.

Erre roppant lárma kerekedett, s az őr az összetódult honvédek szuronyai alatt egy pillanat múlva összedült. Kirukkolt a lárma az őrség is, de ezek álltak velük szemközt, s így eszélyesobbnek tarták a kút szabad használatra engedni.

Mintegy 11 óra lehetett, midőn Borosjenőre értünk, hol a nagy vendégfogadó udvarán rakták le a fegyvert a közhonvédek s azonnal a városon túlfekvő roppant táborba hajtottak.

A fiúk könyeztek, győző fegyverükre dölve, s átkokat szórva Görgei nevére, dobták azt le.

Minket tiszteltek pedig egy emigrans szolgabíró házába szállásoltak a leghusmanusabb modorban. Beszélgetéseink s feleseléseink tartalmát csak azon nagy kérdés megfajtése képezé: Mi leend velünk?

Aztán borba fojtottuk az észet, hogy ne legyen kénytelen sirni saját temetésünk fölött.

Borosjenő, te vagy a nemzet második Világosa!

Augusztus 20-án Kaufmann orosz tábornok parancsára kardunkat egy gyalog tábornoknak kellett átadnunk. Fájt a lelkem, midőn leoldottam oldalamról az acélt, mely kísérem volt annyi vészben, nemtöm annyi csatában! Bizonyos hiányt éreztem magamon, midőn tekintetem szomoruan átlopta magát pusztá oldalamon. E kard dicsőségem, büszkeségem, mindenem volt. E kard szerezte meg nekem azon győzelmi érdemeleket, melyeket, ha felrakuék, két sort képeznének mellemen.

Itt ismét egy kis tréfa történt.

Az említett orosz generális úr különös s vágyó tekintettel vizsgálta a szép kardokat. Jő egy huszár kapitány s gyönyörű damasz kardot nyújtott át. Az öreg ur éhes tekintettel vizsgálta a nemes ércet, s észlelvén újjával annak rendkívüli élességét, egész naivsággal kérdezte:

— Mért élesítik ki annyira kardjaikat a tiszturak?

— Hogy kétszer ne kelljen egy főhöz vágni, válaszolt a kapitány, kevélyen lenézvén a muszkát.

— Ah! az igen kegyetlen dolog, egy vágással tönkre tenni az embert. — Sopánkodék a vén táti. — A tisztnek nem az a hivatása, hogy öldököljön, hanem hogy kissé vivjon. Lám a mi kardjaink sokkal emberszeretőbb modorban készítették. S öntetszőleg nézett végig konyhakés idomu gyíklesőjén.

— De nem piszkálok én senki orra alatt — válaszolt a kapitány s káromkodott — hanem úgy oda vágok tökfeketekhez, hogy a föltámadáskor is bajos lesz összeszedni darabjait.

Ezzel haragosan eltávozott. Szegény táti azt hitte, hogy a most magyarul menydörgő lovag valami hízelt mondott emberszerető eszméire, azért egész megelégedéssel hajtogatta magát.

Elkeseredettségünk mellett is nevetünk kellett ezen orosz karrikaturán.

Ki nem emlékszik Rontó Pálra, ki ehhez hasonlót mondott Siberia hetmanjának:

Követem lóhousn meglízott testedet,  
Hogy a holló vágja ki a két szemedet.

A szomorú kard-átadás után egy muszka ezredeshez mentünk, ki személyenként 2 frt pengőt fizetett, mint napi díjt. A tisztok szétépték a banknótákat az ezredes ur előtt, s mily kiáltozást tettek saját lakásán!... A szegény ezredes már odáig jutott, hogy eszét stando pede olvessze, és mégis hamanus, és mégis szolgálatkész volt.

Délután az orosz tábornok szemléltük meg. Nem szükség ennek elemeit festenem, mert Magyarhonban mindenki látta e gyászos készületű sereget, mely a vas disciplina alatt szent bigottsággal csókója le ura sarujáról a port.

A tábor közepén tanyáztak szegény fegyvertelen honvédeknek éhesen és rongyosan. Istenem, ez lón tehát jutalma annyi szenvedésnek, annyi kiöntött vérenek, annyi kivivott győzelemnek! Szegény fiúk, szívem még most is vérzik, ha rátk gondolok, annyi év után.

(Folytatása következik.)

**Palaky Antal.**

### A j e g e s m e d v e .

A jegesmedve (*Ursus maritimus*) faja legfélelmesebb s legnagyobb példánya csak a sarkköron túl tartózkodik. Eltűri a legkétségbeejtőbb hideget s mint valami zsarnok, járja be e kietlen, zord helyeket, hol ő az egyedüli úr, parancsoló. A jéghegyek s hóval fedett térségek között ba-

rangol, majd beveti magát a jeges tengerbe, és ép oly ügyességgel uszsa át a habzó hullámokat, mint megmássza a jéghegyeket.

Éhségében vad dühvel bolyong mindenfelé, hogy zsákmányt találhasson.

Lyon elbeszélése szerint csellel jár a tengeri

főka után, zajtalanul merül a tengerbe, ha észreveszi; darabig uszik s aztán elbukik a víz alá s oly pontosan számítja ki az elhagyandó tért, hogy éppen a főka mellett merül fel újra.

Az uszásban mily kitaró, Sabine tudósítása eléggé bizonyítja, kinek állítása szerint egy ily jeges medve 10 földrajzi mtföldet úszott át. Uszás közben is nagyokat ugrik, s Cartwright vitatja, hogy elmerülése közben a legsebesebb lazacokat s más efféle halakat is elfogdos.

Járása a szárazföldön ingatag és bizonytalan, ha azonban megszorítják, a szükség a leggyorsabb futásra is kényszeríti. Bogyókkal s tengeri növé-

A hím medvék november végeig a parti mocsároknál csatangolnak, aztán a tenger jegére mennek, hol a gazdag táplálékoktól nemsokára kövérebben térnek vissza. Néha azonban nagy jégdarabokkal a nyílt tengerre, sőt Islandra is eljutnak, hol aztán rémitő vereséget szoktak szenvedni. Richardson szerint, a lakosság csapatonként megy ellenük támadásra. Mennyi veszéllyel járnak az efféle medvevadászatok, igen ismeretesek.

Egészben sokkal karcsubb s hosszabb termetű a jeges medve, mint egyéb fajtabeliei, mindazáltal teste közép részét nagyon tulságos hosszú-



Jeges medvék.

nyekkel élőködik, ha vadászata sikertelenül folyt le. A leghitelesebb tudósítások szerint, maga a hím jegesmedve sohasem telet, hanem a nőtényt, ha a hidegebb évszak kezdődik, sziklák s jégtorlaszok mögé viszi, vagy a fagyos hóban vermet ás, melyet az újon eső hó csakhamar annyira eltakar, hogy csak a lélekzetre marad egy kis nyílás.

E helyen, körülbelül december vége felé, fiazik a nőtény, rendszeren két fiat, melyek március vége felé olyan forma nagyságuak, mint a jubáskutyák. Ekkor hagyják oda elgyötrött s annál rettenetesebb anyjukkal együtt a jeges, s havas részeket.

nak írták le azelőtt. Pallas egy felnőtt nőtényt hat láb, 9 hüvelyk hosszúnak mond, Phillips pedig 7 láb hosszúnak s 610 font nehéznek. Különböen feje hosszu, koponyája kevésbé boltozott, szája aránylag kiesi, nyaka hosszú; talpai terjedtek, gyapjasak, azért járnak a jégen oly biztosan; körmei nem valami felettebb nagyok. A sárgás ezüst színű bunda rövid szőrtű, sűrű, hasán s lábain finom gyapjuból áll. Régi tudósítások szerint, miket azonban Lyon tagad, a jegesmedve húsa különféle betegségeket okoz.

Régi, vízözön-előtti medvék maradványaira Német, Magyar, Angolország barlangjaiban is akadnak. Más állatokat, mint farkasokat, hyená-

kat is találtak, hanem a medvék csontjai legnagyobb számmal fordulnak elő. Sokáig tanakodtak a tudósok, mint kerültek e csonttömegek ezekre a helyekre, míg végre Prevost után majdnem általánosan elfogadtatták a vélemény, hogy a bar-

langok valószínűleg hajdani földalatti folyók ágyai voltak, melyek a nagy vízőzön alkalmával az elfuladt állatok csontjait magukkal ragadták s végre letették.

## Egy hét története.

— Július 6. —

(VK.) Megint úgy kezdjük, mint a multkor: *járvány uralkodik!* — Hanem az, a miről most akarunk szólni, egészen másfajta járvány. Multkor a *részvénylázat* említettük, mely az idegek zaklatottságával s néha szédélgéssel jár; most az *interpellátiós-lázról* fogunk szólni, melynek különös ismertető jele a — *félrebeszélés*.

Ez utósó szót azonban ne vegye az olvasó valami „badar“ értelemben; hanem vegye a szinpad-i terminológia szerint, midőn a félrebeszéd nem a szereplőknek, hanem a szinpadon kívül levő nagy közönségnek van szánva.

Egyébiránt — mint a hogy alább érinteni fogjuk — előfordulhat a szó szomorúbb jelentésében is.

Denique ez a láz pártkülönbség nélkül uralkodik a képviselőházban, s mindig nagy nyugtalanságot szül. Gyógyítása nehezen megy, mert csak két doktor foglalkozik vele: a cothurnusban járó „vezéreikk“, mely azt hiszi, hogy szemrehányó predikációkkal is boldogul, és a torzképeket metsző „satyra“, melynek gyorsan maró és mégis lassan gyógyító lapdaesait ép azok nem szokták bevenni, kiknek prescribálva van.

Ekkép a láz folyton dühöng, tetőpontra áll a szélső-balnál, de nem betegeit pusztítja, hanem — fájdalom — az időt.

Sajnáljuk, de *Simonyi Ernő* is áldozatául esett, s nála oly nagy mérvben mutatkozik, hogy majd minden nap kitör. Egyik nap esküdtárszék-i pörben, másik nap a „télegházi eset“ tárgyában interpellál, s harmadnap azt kérdi: vajjon a hétszemélyes és királyi táblák bírái miniszteri ellenjegyzés mellett vannak-e kinevezve? Magokban véve elég fontos kérdések, csak az a baj, hogy sokkal fontosabb ügyek tárgyalását késleltetik.

Őszintén bevallva, mi örvendtünk, hogy *Simonyi Ernő* haza került, s annak is, hogy a képviselők padján ül, mert sokra becsüljük tudományosságát és jellemét, s akkor is, midőn az akadémiái tagság felszegen pergetett rostájából kiejtették, felszóllaltunk mellette. Örvendtünk hazajöttének, mert végre is a közügy nyer azzal, ha valamely párt komoly értelmi erőt nyer, (s a

szélsőbálnak erre vajmi nagy szüksége van!) Örvendtünk annak is, hogy a szélsőbal közlönyének szerkesztését átvette, mert szegény Bösör-ményi László barátunk körülbelül úgy volt a szerkesztéssel, mint az oláhfalusi ember a hegedüléssel: megpróbálta, ha tud-e? s kísült, hogy a mire az ember nincs hivatva, s a mit soha sem tanult, azt bizony nem is igen tudja. Már pedig általános irodalmi érdek, hogy minden létező lap — saját szempontjai szerint — jól legyen szerkesztve, s úgy beszéljen mindig, hogy az irodalmi tekintélyt ne esorbitsa és saját céljait se kockázza.

*Simonyi Ernő*-ül maig is hisszük, hogy ő társainál ügyesebben fogja kijelölni az irányt, s az egész pártot magasabb színvonalra emeli, mint a melyen eddigelé lebegett, — de hiába! ehhez idő kell, s mindenek előtt az, hogy bontakozzék ki a járványból, melybe nyakig esett.

Hiszen a sok minden közt, a mit angol földön megtanulhatott, van az is, hogy az idő pénz, s különösen nagy pénz akkor, midőn a nép fizeti.

Nem arravalók e napok, hogy apróbb kérdésekre vesztegessék; se nem arra, hogy *Osanády Sándor* a Caraffákat és *Haynauk*at emlegesse, oly elszántan, mintha *Haynau* idejében is csak úgy meg merte volna mondani az igazat; hanem hogy minden órát a legfontosabb ügyek tárgyalására fordítsák. Halmazban áll minden: adóügy, honvédelem, törvénykezés, horvát kiegyezés, nemzetiségi kérdés, megye-rendezés stb. Sok a dolog, s nincs idő harcjátszék-i epizódokra.

Bajos dolog elhinni, de mostanában *Madarász József* ül legesondesebben a szélső-balon. Kiját-szotta magát, s pihen babérain. Fejét sem rázza annyiszor, sőt gyakran mosolygani is elfelejt. A kérvények, melyeket annyi buzgósággal gyűjtött, nyakára nőttek, s nagyon lehangolá, hogy győri kérvényét — a mint kiderült — halottak és ko-holt nevek egész sorával szaporiták. Nem is akar többé bibelödni új kérvényekkel. Küldjék az el-nöklöz! — a mint kijelenté. Ő tragédiát akart, nem komédiát. Azt hitte: elsáppasztja a házat, s azt érte meg, hogy a többség ép úgy, mint a balközép tiszteletreméltó pártja, nagyokat mo-



solyog rajta. — Még egy lépés, s Alládius latin király sorsára jut, ki mesterséges úton akarván menydörgést támasztani: a palota rászakadt. — Am szakadjon! — mondta volna Madarász húsz év előtt, de „l' age rend sage“, — Madarásznak is van annyi ildoma, hogy megáll a pontnál, hol a hid már nem csak inog, hanem le is szakadna alatta!

Különben, meglehet, csalódunk, s a „próféta“ nyugalma a nyári hőség okozta, mely sokra sokféleképen hat. Egyiket földühit s a Caralákra emlékezteti, másikat elbágyasztja és hallgataggá teszi.

A ki most látja a ház areculatát: bizonyos benne, hogy az már nem sokáig ülhet így együtt. Még az öregek is, kik — dieséretükre legyen mondvá — legkítartóbbak, és se meg nem szoknek, se szabadságidőt nem kérnek, csavanyodott arecal ülnek helyeiken, s keserűn álmodoznak falusi kert jeikről, hol az árnyék, a nyugalom, az enyhe esőnd várják őket.

S míg a képviselőház az izgatott láz járványa és a tikkasztó lős hősége közt lebeg: tudományos egyleteink az álomosság idényét élik.

Az akadémia majd hogy be nem hunyja már szemét, s alig várja a hónap hátralevő három hét-főjét, hogy aztán két havi nyugalomra dőljön. Kedélyállapota meglehetősen ki van fejezve értekezéseiben, akár Szepesi Imre bizonyítgatja, hogy latinul érteni mégis csak jó dolog, akár Télli tanár beszédet az athéni törvények apró pontjairól, akár Habercern Jonathán mutat be fordításokat Aristotelesből.

A történelmi társulat már szakított az idény-nyel, s nem is jó össze szeptember 20-dikáig, a midőn Kolozsvárra rándul — vándorgyűlésre.

A budapesti honvédegylet is megunta rendes heti üléseit, s nem jó össze többé, csak akkor, ha fontos tárgy akad.

Sőt a népszínház maga is beleunt e meddő idénybe, midőn hiába — várja a közönséget, mely a tulsó parton marad, s megy a Renz cirkusába, hogy a „szarvas-vadászat“ merész látványát nézze, vagy készül a Ciniselli lovarkörébe, hol „Garibaldi és tábora“ tarka képletében gyönyörködhetik.

Szó van róla, hogy a népszínházi társulat néhány hétre föl is korekedik, s vidékre rándul, ha t. i. a juliusi bérelt sem sikerül. Nem volna rossz, ha magával elvinné (s valahol ott felejtendő) a „comité“ is, mely sem intézni, sem fölemelni nem tudja ez intézet ügyét. Molnár — azt meg kell adni — folyvást buzgó abban, hogy játékindje val-

tozatos és vidor legyen, de mit ér! — a közönség nem a színházakban, hanem Heinrichnél és a császárfürdőben keresi a gőzfürdőt. Szinkör nélkül a népszínház nem boldogulhat, s kár, hogy a császárfürdői előadások terve dugába dől.

Különben a „plátánok alatt“ így is elég tarka pezsgés foly, habár a társas élet kedélyessége csak a táncestélyeken látható. A legközelébbi is vidám és díszes volt. Hiába öltött az ég mogorva arcot, s hiába toltakodott a lombok közé a házsártos szél: egy pár lámpát elolthatott, de a jó kedv tüzét csak élénkebb lobogásra készíté. Részt vesz a bálokban a főváros állandó lakosságából minden művelt osztály és számos vidéki család, melyeknek szépei igen vonzóvá teszik a tánc-köröket. A főrangúság azonban nincs képviselve, mivel Pesten sincs. Az most szétszórva, boldogan éli világát falusi kastélyokban, világhírű fürdőkön és külföldi utakon, s csak néha — ünnepélyes alkalmakkor — gyűl belőle Pestre egy-egy csoport, hogy ismét szétoszolják.

Ilyen alkalom volt szombaton az egyetemi templomban a b. *Récay Sarolta* esküvője gr. *Forgách József* nógvádi főispánnal. Rövid idő óta ez a harmadik főrangú esküvő e helyen! Csak hadd lobogjon is Hymen szövéténeke élénken, bevilágítva a szerelem „igéretföldjét“: a lefordított fákllya komorfüstű lobogásán úgy is eleget kell szomor-kodnunk.

Egymás után tűnnek el a régibb emberek. Meghalt *Földváry Sándor* is, a hős Földváry Károly (most eglédi praefectus) ikertestvére, maga is egy hős, ki Szent Tamás bevett sáncaira először vágatott föl, s ki fölött egykori vezére: Perczel Mór tartott búcsúbeszédet. Meghalt *Egressy Sámuel* is, egykor sok időn át Pest-megye főügyésze, jó hazafi, jóles gazda, ki benső szükségből szerette az irodalmat, a művészetet, (maga is zeneszerző volt,) sokat áldozott jó célokra, s általában egyike volt, a legderékabb magyar embereknek.

Pest-megye egymás után vesztí azon régibb férfiakat, kik egykor közügyeit nemesen, szabad-elveleg, önzetlenül szolgálták. Szilassy György Patay József és Egressy Sámuel rövid időközökben követték egymást az ismeretlen úton, mely örök rejtély marad. Ők a régi jó táblalabirák közé tartoztak, de nem azok közé, kik egyoldalú életet éltek, hanem mind a hárman sok fogékony-ságot, izlést és szép szenvedélyt is tanúsítottak. Szilassy egy paradicsom kertet hagyott hátra Pándon, Egressy egy szép parkkal ékesíté a szentkirályi egyhangú puszta, s van néhány ma-

gyar szerzeménye, melyek érzés, eredetiség által tűnnek ki, s Patay József is a magyar zene barátja és művelője volt. Mindhármán öszeköték a

hasznost a széppel, s bölcsebben éltek, mint a mai nemzedék legnagyobb része, mely csak csillogva teng.

## V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

— F. Gy. (*Történeti u ptár.*) Julius hó 9-én esett el a híres Gábor Áron az oroszok elleni Bessenyő melletti csatába: 1849. — 10-én szül. Calvin János Noyonban: 1509. — 11-én kelt 2-ik Rudolf híres „fölségi levele“, melyben a protestantusok szabad vallásgyakorlatot nyertek: 1609. — 12-én menekült 4-ik Béla király Dalmáciába: 1244. — 13-án temetettet el Taylor, északamerikai elnök: 1850. — 14-én a marengoi ütközet: 1800. — 15-én Jeruzsalem bevétele Bouillon Gottfrid által: 1099.

— („*Darázsok által megtámadt egerek*“) címmel mai számunk 8-dik oldalán ismét egy csinos és humorisztikus életképet nyújtunk az olvasónak, melyek előállításában az ujabkori francia festészet nagy kedvét leli. Méry, ezen életkép olajba festője, itt az állatvilág házi életéből lesett el egy jelenetet. A ház mindenütt uralkodói, az egerek, melyek hódító hadjárataikkal már megjárták a pince minden zegét-zugát, a földszint raktárait, zsákmányt szedve mindenütt a megrágható portékákból, végre legnagyobb ellenségeik birodalmába, az egyedül a cicák által birt padlásra is merészkednek foglalásukat kiterjeszteni, természetesen akkor, midőn déli órában a szakácsné által az udvarra szórt ételmaradék oda esalta a nyavieskoló népet. S hajh mi felséges Kánahánra találtak itt! mily világosság honol, mily tág a tér, mennyi a zig-zug, s ott az a fölséges szalma-halom! Uteu neki a szép prédának, rajta böngészni a kiesévelt, de nem mindenütt üres kalászkokban! Így gondolkozik a könnyű eszű sereg s csak prédáján jártatva szemét, elkezdi boldog hancurozását az illatos, ruganyos szalmahalmon. De hajh! nem elég csupán a hősiség, mert hadjárataim ennél sokszor többet ér az óvatosság s épen ez az, miről vitéz portyázó seregünk megfélemedezék, mert ime az a szalma egy veszedelmes dzsidás csapatnak: élesfullánkú darázsoknak rejtekhelye, kik megháborítottván nyugalomunkban, egyszerre mindenfelől előtérnek s kérlelhetlen dühvel döfik fegyvereiket a cincogárok legjobbjába. Ezen esélyre vitéz népünk nem vala élékészülve, miként nem Benedek tábornak a poroszok gyűjtés fegyvereire s így természetes, hogy egereinknek egy

szomorúságteljes königgréci napot kellett megélniök. Méry ezen egér-darázs csatát legdühösebben jelenetében tette vásznára, s a szemlélő bizonyára résztvevő mosolylyal tekintend annak egyes csoportzataira.

— (*Doré illusztrált bibliájából.*) „Hágár és Izmaél a pusztában“ című képünkben (a 9-dik oldalon) e geniális művész ezirányu harmadik darabját mutatjuk be, mely ép oly megragadó, mint előbbi társai. Magát a történetet ismerik olvasóink s így azt itt akár vázlatban is fölöslegesen tartjuk ismételni.

\* (*Méreegők.*) Hamburgba nem régiben érkeztek meg a Certonciny testvérek, kik mérgeket esznek, a nélkül, hogy legkisebb bajuk lenne. Mint a lapok írják, az arsenikumot, sőt a roppant erős cyankalit is kellemes csomegeként fogyasztják. E csodálatos kosztion élő testvérek Amerikából valók, hol hirdik már meg levén alapítva, e napokban hajóztak Európába, hogy az itteni legkitünőbb orvosoktól is szerezzenek bizonyítványokat arról, hogy rajtuk a mérgeknek semmi hatása sincs.

\* (*Az indusok és a biblia.*) Az angol biblia-társulat gyakran hangsúlyozta, hogy a Ganges környékén a nép mennyire kapva-kap a biblia után. Egyik közgyűlésben valaki föl is szólalt, hogy neki úgy tetszik, mintha az indusok, olvasási képességükhöz mérve, tömérdek sok bibliát fogyasztának. Most aztán kiderült, hogy az ottani indusok közt az a hiedelem uralkodik, mikép a biblia hatalmas gyógyszer a sebekre. Ezért tehát évenként tömérdek bibliát téptek szét — gyógyszernek.

\* (*A gazdagság statisztikájából.*) Egy angol lap elősorolja a leggazdagabb embereket s azok sorát egy amerikai iparossal kezdi meg, kinek évi jövedelme 48 millió frank. Második a sorban egy orosz nagy úr, harmadik egy angol, ki Keletindianában bir roppant jószágokkal. Rothschild neve e névsorban csak a tizenegyedik helyet foglalja el. — Egy berlini lap pedig azt írja, hogy 1866-ban Poroszországban 144 millionarius létezett, kik közül 59 Berlinben lakott.



esoda, mert a hamisítási tényben oly sokan voltak érdekelve és gyanu alatt, s oly fortélyos volt az egész, hogy a vizsgálatokat nem lehetett kellő gyorsasággal intézni. A pöriratok is roppant halmazza nőttek.

\* (A Balatonon új gőzös) fog járnai a jövő évben. Szükség is van rá, mert a mostani „Kisfaludy“ nagyon rozszant. A hajóépítési költségekre már eddig 4000 fton felül gyűlt be Jankovich főispánnál, ki e jó ügy élén buzgalkodik. Azt is hallottuk, hogy teher szállításra is akarnának egy másik gőzhajót, hogy a balaton-parti községek közt a közlekedés leüledtetet nyerjen.

\* (Napoleon hg utazása.) Napoleon hget a Bukaresthez legközelebb eső postaállomáson Károly fejedelem fogadta, s a herceg a fejedelem kocsján jobbról ülve, tartotta bevonulását a fényesen díszített városba. Azután Károly fejedelemmel ebédelt, a francia főkonzul, a metropolita és a miniszterek társaságában. Elkezes után sétát tett a fejedelemmel a népkertben. Hogy a kíváncsiak tolokodásuk által ne alkalmatlankodjanak, a rendőr-főnök rendőrök által tartotta a tolokodókat illő távolságban. Este a város ki volt világítva. Mult hó 25-én délelőtt egyenként fogadta a főkonzulokat. Elbeszélte magának a botrányos zsidó ügyeket is. Utóbb a francia gyarmat küldöttsége és a rumániai előbbkelők tisztelegtek nála. Este meglátogatta a fejedelem által az ő tiszteletére rendeztetett ünnepet Cotrocenban, s még azon éjjel tovább folytatta utját. 27. este 9 órak. érkezett Konstantinápolyba. A szultán egy hadsegéde ment eléje feldíszített yaktón. 28-án a herceg meglátogatta a szultánt, ki a gyémántokkal kirakott Medjidieh rendet adta neki át, és egészen a palota nagy lépcsőjéig kísérte ki. — A hg meglátogatta az alkirályt és elfogadta Fuad basát. — A hg „Princ Jérôme“ hajóban maradt szállva, s nem fogadta el a szultán meghívását saját palotájába.

\* (A 20 évre elítélt gr. Chorinszky Gusztáv) Pas-

sau várában tölti ki büntetését. Már nem oly dacos és kihívó, sőt gyakran sir. Nem hitte, hogy egy osztrák alattvalót, grófit és katonát ily hosszú fogságra ítéljen el a müncheni esküdtszék. A legrosszabb esetben is csak pár évet várt. Ebergényi k. a. pedig egyre várja a neudorfi fegyházban, hogy fogságát alábbszállítják, s egyszer aztán az egészet elengedik. — A börtönőrtől minden nap megkérdezi: „nem tud semmi jó hirt?“ Bár a lapok azt írták, hogy Ebergényit Münchenbe viszik tanukép Chorinszky pörének tárgyalására, ez időt a neudorfi fegyházban tölté. Magányos, szék börtöne van. Midőn bevezették, megcsóválta fejét, s azt mondá: „ehhez nem kell semmi más, mint hogy meg láncot is tegyenek rám.“ A börtönőr megvigasztalta, hogy egy új törvény eltörülte a láncokban töltendő fogságot. Nagyon sürgette börtönőrt, hogy levágott haját küldjék el az ő Gusztávjának. A fegyencek ruhája ellen van legtöbb kifogása. „A rozsz élelem még csak megjárja, — mondá, — de ez a ruha bosszantó. Mit akarnak még velem!“ Es sirt, a mit gyakran szokott tenni. Mióta Neudorfban van, csak kétszer használta a megengedetét sétát.

\* (A szerb szkuptsina) ünnepélyesen kikiáltá IV. Milánt Szerbia fejedelméül. A választás minden ellentmondás nélkül és a legnagyobb rendben folyt le. A regensséget Blaznavatz, Ristic és Gavrilovics képezik, kik szintén egyhangulag választattak meg.

\* (Furcsa térképek) keringenek a dunai fejedelemségekben. 1866-ban Laurianu Treborianu kiadta „új Dácia“ térképét, — s e szerint tanítanak ott minden intézetben. Az új Dáciát — e térkép szerint — Maramaros és Bukovina déli része, Erdély és a magyarországi déli megyék, Oláh- és Moldvaország, meg Beszarabia alkotják. Ez ideális szép országnak nevezetesebb fővárosai közt van M. Sziget, Huszt, Debrecen, N. Várad, Arad, Temesvár, Kolozsvár, Torda, Csik-Szerda, stb. E térképet hazánk némely román iskoláiban is használják.

# PÉNZ

**letétjegyekért,**  
kölcsonnel terhelt értékpapírok és sorsjegyekre, gyémántok, gyöngyök, arany- és ezüstre, úgyszintén olyan zálogjegyeket nagyobb összegben, átvesznek legnagyobb értékben egyes egyedül csak

**Nyitrai S. és társa**  
aranyművesek Pesten, hatvani utczán 15. sz.

## Alttest-sérvben szenvedők,

még olyanok is, kik régen szenvednek sérveket, a jóval legtöbb esetekben tökéletes gyógyulásnak örvendenek Sturzenegger Gottlieb sérvenköcsöse által. Kimerítő használati utasítás, számos meglepő, hivatalosan igazolt bizonyítványok előleges meggyőződésre ingyen adtak. Megrendelhetők edényekben 3 ftt 20 kr-ért aut. ért., egyenesen a fentlálónál Sturzenegger Gottliebnál Herisauban, Appenzelli Cantonban (Sveica), úgyszintén Formágyi F. ur gyógyszerárában a „sz. Máriához“ Pesten, Szechenyi-sétátér. 26. szám a.

Medaille de la société des sciences industrielles de Paris.

Semmi öszhaj többé!



**MELANOGENE**  
Dique-mare-től Rouenből. Gyár: Rouenben, rue Saint-Nicolas 89.  
A haj és szakálnak pillanatnyi gyors, — bármely árnyazatu, a bőrre nézve minden kártékony hatás nélküli festésére.

Ezen festőszer legjobb valamennyi eddig használtak közt. Főraktár: Pesten Török J. gyógyszerész urnál, király-utczán 7. sz. Ára 3 ft 50 kr, postán 20 kr-rel több.